

**НАУКОВА ФІЛОЛОГІЧНА
ОРГАНІЗАЦІЯ «ЛОГОС»**

**Міжнародна
науково-практична конференція**

**«ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ»**

12–13 листопада 2021 р.

м. Львів

УДК 80:316.422«312»(063)
Ф54

Ф54 **Філологічні науки в умовах сучасних трансформаційних процесів:** Матеріали міжнародної науково-практичної конференції: м. Львів, 12–13 листопада 2021 р. – Львів : ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС», 2021. – 152 с.

Видається в авторській редакції. Редакційна колегія Наукової філологічної організації «ЛОГОС» не завжди поділяє погляди, думки, ідеї авторів та не несе відповідальності за зміст матеріалів, наданих авторами для публікації.

У виданні зібрані тези, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Філологічні науки в умовах сучасних трансформаційних процесів».

УДК 80:316.422«312»(063)

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Zabotnova M. V. POLITICAL INTERNET MEMES AND THE WAY THEY CORRELATE WITH COVID-19.....	7
Король Л. О. КОНКУРС РУКОПИСІВ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ВІД СТРАТЕГІЇ ДО БРЕНДУ	9

НАПРЯМ 2. ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ, ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Осовська В. В. «ЕФЕКТ АЙСБЕРГА» ЯК НОВАТОРСЬКИЙ ПРИЙОМ ЕРНЕСТА ГЕМІНГВЕЯ.....	15
Томбулатова І. І. МЕЖІ ГРИ У ПОЕЗІЇ ЮРІЯ ІЗДРИКА “MANIFESTO”	17

НАПРЯМ 3. ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Ковальова А. І. ЖАНРОВО СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНІВ АНТИУТОПІЙ ХХІ СТОЛІТТЯ	20
Яремченко А. Р. АНТИВОЄННИЙ ПАФОС У РОМАНІ ЕРНЕСТА ГЕМІНГВЕЯ «ПРОЩАВАЙ, ЗБРОЄ».....	22

НАПРЯМ 4. ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Балаклезь О. В. ЗАСОБИ ЕКСПРЕСІВІЗАЦІЇ НОВИННОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ САЙТІВ НОВИН).....	24

НАПРЯМ 5. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Боньковська І. Л. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ.....	28
Vakhovska O. V., Isaienko O. M. ENGLISH-UKRAINIAN TRANSLATION IN THE FACE OF GLOBALIZATION: WHAT CULTURES DO WE ACTUALLY MEDIATE?.....	30
Винарська Л. І. ВІДТВОРЕННЯ КАЛАМБУРІВ ДРАМАТИЧНОГО ТВОРУ У ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ П'ЄС БЕРНАРДА ШОУ).....	34

Демиденко О. П., Цзян М. Г. ДЕЯКІ МАРКЕРИ ІДІОСТИЛІО ДЖОЗЕФА КОНРАДА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «НОСТРОМО: ПРИМОРСЬКЕ СКАЗАННЯ»).....	39
Зайцева А. І. РОЛЬ ЗОБРАЖЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ ТВОРІВ ВІЗУАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	42
Каширіна І. В., Жежера І. І. КАТЕГОРІЯ ПАСИВНОГО СТАНУ В АНОТАЦІЯХ АВТОРЕФЕРАТІВ: ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСЛЯЦІЇ.....	45
Каширіна І. В., Шапран Е. О. ЛОКАЛІЗАЦІЯ САЙТІВ ТУРИСТИЧНИХ КОМПАНІЙ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ	47
Мельничук А. Ю. ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛЕКСИКИ.....	49
Петухов А. Ю. ОСОБЛИВОСТІ ПОВІСТІ «КОНЦЕРТ БАРОКО» АЛЕХО КАРПЕНТЬЄРА У ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОМУ АСПЕКТІ ...	51
Поліщук Н. О. ПЕРЕКЛАД ТЕРМІНІВ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ	57
Рубан В. О. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ СКОРОЧЕНЬ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРІ.....	58
Ситюк В. В. ТРАНСПОРТ ЯК МАРКЕР СОЦІАЛЬНОГО СТАТУСУ ПЕРСОНАЖУ	61
Талалаєва І. К. СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНТРОПОНІМІВ ЯК ОНОМАСТИЧНИХ РЕАЛІЙ НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ ЕЛІЗАБЕТ ПІЛБЕРТ «ЇСТИ, МОЛИТИСЬ, КОХАТИ».....	64
Федченко А. І. ПРОБЛЕМА ДОСЯГНЕННЯ АДЕКВАТНОСТІ ТА ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ	68
НАПРЯМ 6. УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА	
Голуб А. О. ДІАЛЕКТИЗМИ В ХУДОЖНІЙ МОВІ: ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ Ю. ВИННИЧУКА «ТАНГО СМЕРТІ»).....	72

Дячук Т. М. НОВІТНІ МОВОЗНАВЧІ НАПРЯМИ ТА ЇХ НАЗВИ В АСПЕКТІ ВПОРЯДКУВАННЯ.....	74
Коржова І. Д. СПЕЦИФІКА РОБОТИ НАД ЗБАГАЧЕННЯМ ЛЕКСИКОНУ УЧНІВ 6 КЛАСУ	76
Мельник М. Р. СЕМАНТИЧНЕ НАВАНТАЖЕННЯ ХРОНОНІМІВ У РОМАНІ «МАРУСЯ ЧУРАЙ» ЛІНИ КОСТЕНКО.....	79
Піддуба О. Л. НЕКОДИФІКОВАНА ЛЕКСИКА В РОМАНІ ЛІНИ КОСТЕНКО «ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО САМАШЕДШОГО».....	83
Самойлова Ю. С. ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО СЛЕНГУ	86
НАПРЯМ 7. РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ І ЛІТЕРАТУРА	
Анцут Ю. О. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ АКТИВІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ МОТИВАЦІЇ КУРСАНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ З БОКУ ВИКЛАДАЧА	90
Вольфовська О. О. ПРОСОДИЧНІ ЗАСОБИ УВИРАЗНЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОМОВИ (НА ПРИКЛАДІ ІНАВГУРАЦІЙНИХ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТІВ ФРН)	92
Дмитренко О. П. ДИНАМІЧНІ ПРОЦЕСИ У СЛОВНИКОВОМУ СКЛАДІ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	96
Костенко А. О. ВІДТВОРЕННЯ АНАГРАМ У ПЕРЕКЛАДІ (ЗА РОМАНОМ ДЕНА БРАУНА «КОД ДА ВІНЧІ»).....	100
Луцковська А. О. ВИКОРИСТАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ В АНГЛОМОВНОМУ РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ	102
Макарук Л. Л. ДИФЕРЕНЦІЙНІ ОЗНАКИ ГРАФІЧНИХ ЗАСОБІВ В АНГЛОМОВНИХ МЕДІА	105
Муштай К. В. СУТНІСТЬ ТА ПОНЯТІЙНІ ГРУПИ ЗБІРНИХ ІМЕННИКІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	108

Нікітюк Т. В. ІНВЕРСІЙНО-ДІСПРИКМЕТНИКОВІ КОНСТРУКЦІЇ В СУЧАСНІЙ ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ.....	111
Павленко А. В. ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЄСЛІВ МОВЛЕННЕВОГО АКТУ У СУЧАСНІЙ ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ НА ОСНОВІ РОМАНУ Г. МЮССО “КВАРТИРА В ПАРИЖІ”.....	114
Підлужна І. А. СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ РЕКЛАМНИХ СЛОГАНІВ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ	117
Сергєєва Г. А. ВИКОРИСТАННЯ ІТ-ІНСТРУМЕНТІВ НА ОНЛАЙН-ЗАНЯТТІ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	119
Ситник І. В. КОРПУС ПІДРУЧНИКА «НОВИЙ ПРАКТИЧНИЙ КУРС КИТАЙСЬКОЇ МОВИ»: КВАНТИТАТИВНИЙ АНАЛІЗ.....	123
Сітченко С. С. МОДУЛЯЦІЇ ЯК ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ, ЩО ДОПОМАГАЮТЬ ЗБЕРЕЖЕННЮ ЕМОТИВНОЇ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ КОНЦЕПТОСФЕРИ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ БРЕМА СТОКЕРА «ДРАКУЛА»).....	127
Торчій О. Ю. SPECIFISITY OF PHRASEOLOGICAL IDIOMS WITH ZOONYMS IN THE ENGLISH AND RUSSIAN LANGUAGES	130
Тяговська О. С. ПОЕТИЧНІСТЬ ФІЛОСОФСЬКОГО СВИТОГЛЯДУ ІНГЕБОРГ БАХМАН У ПОЕМІ «DIE GESTUNDETE ZEIT».....	134
Чорнобук К. В. ШЛЯХИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ НОРМ ЕТИКИ У ТЕКСТАХ ОНЛАЙН- ВИДАНЬ БРИТАНІЇ ТА США.....	139
Шамаль Д. О. АКТИВНІ ДІСПРИКМЕТНИКИ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ	142
Швець І. Г. КОНЦЕПТ ВОЛЯ/ВОЛЬА В УКРАЇНСЬКІЙ ТА СЕРБСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРКИ ОПОВІДАНЬ ДАНИЛА КІША «ЕНЦИКЛОПЕДІЯ МЕРТВИХ» ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ)	144
Шевчук О. В. РОЗПОДІЛ КОНЦЕПТІВ ЗА ПАРАМЕТРАМИ СУБ'ЄКТІВ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ У РОМАНІ «ЗЕЛЕНА МИЛЯ» СТВІВЕНА КІНГА	148

які стимулюють активне залучення всіх студентів у навчальну діяльність, оскільки вони виконують завдання одночасно. Позитивним аспектом є миттєвий зворотній зв'язок, оскільки, використовуючи цей інструмент, викладач має можливість відслідковувати виконання завдань, в режимі реального часу спостерігаючи одночасно за роботою всіх студентів, і вже в процесі виконання завдання корегувати відповіді студентів, пояснюючи помилки і складні моменти. Важливим моментом є те, що викладач може бачити процес виконання завдання і визначити, чи адекватним є рівень складності для того чи іншого студента, й скорегувати завдання в бік спрощення або ускладнення, реалізуючи індивідуальний підхід. Слід зауважити також, що цей інструмент можна так само ефективно використовувати не тільки для роботи в синхронному режимі, а також і для завдань, які студенти виконують самостійно в асинхронному режимі.

Досвід застосування технології Pear Deck в групах студентів-юристів на онлайн-заняттях з англійської мови дозволяє констатувати її ефективність, що виявляється в покращенні результатів навчання, рівних можливостях студентів брати участь у діяльності, що відбувається на занятті, та отримати миттєвий відгук та необхідні пояснення викладача, а також позитивній атмосфері на занятті. Отже, такі технології, безсумнівно, викликають зацікавленість у вивченні іноземної мови та підвищують активність студентів, задіяних у навчальній діяльності під час заняття онлайн, сприяють ефективному викладанню іноземної мови та стимулюють появу нових педагогічних технологій та методик навчання.

Список використаних джерел:

1. Laura Edwards. How do we teach when teaching online. URL: <https://sandymillin.wordpress.com/2020/04/28/how-do-weteach-when-teaching-online-guest-post/>

Ситник І. В.
*аспірантка кафедри мов і літератур Далекого Сходу
та Південно-Східної Азії*
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

КОРПУС ПІДРУЧНИКА «НОВИЙ ПРАКТИЧНИЙ КУРС КИТАЙСЬКОЇ МОВИ»: КВАНТИТАТИВНИЙ АНАЛІЗ

Вивчення мови насамперед передбачає вивчення її словникового складу. Так, британський лінгвіст Девід Уілкінс стверджує, що без знання граматики можна передати дуже мало інформації, але без знання слів взагалі нічого не передає [1, с. 25]. Схожу думку висловлює

китайський лінгвіст Ху Мінян (胡明扬): «Можна вивчити мову, не вивчаючи граматику, але неможливо вивчити мову, не вивчаючи слова» [4, с. 103]. Дійсно, не знаючи лексики іншої мови стає неможливим будь-який спосіб іншомовного спілкування. Знати слово – це ключ до того, щоб зрозуміти і бути зрозумілим. Переважна частина всього процесу вивчення іноземної мови – вивчення нових слів. Знать з граматики не достатньо для професійного володіння мовою. Без граматичних знань людина може передати мінімум інформації, але без знання словникового складу іноземної мови, зокрема китайської, неможлива взагалі будь-яка іншомовна комунікативна взаємодія. Саме тому особливо актуальною в наш час є проблема словникового складу підручників, що є основою ефективного навчання лексики іноземної мови.

«Новий практичний курс китайської мови» 《新实用汉语课本》 (далі НПККМ) – це комплект підручників з китайської мови, виданий на початку ХХІ ст. авторським колективом Пекінського лінгвістичного університету (北京语言大学) під редакцією Лю Сюня (刘珣), видатного професора у галузі викладання китайської мови як іноземної [4].

Цей комплект підручників складається із шести томів. З першого по четвертий том – це початковий рівень (初级), а п'ятий та шостий – це середній рівень (中级). НПККМ, за Юань Паньпанем (袁攀攀), має свої відмінні риси щодо стилю, відбору матеріалів, системи навчання тощо та не схожий на ті, що були у попередні роки [5, с. 56]. Наприклад, автори підручника звернули особливу увагу на викладання китайських ієрогліфів, посилення зацікавленості студентів, чого не було у підручниках їхніх попередників, а також розширили тематику, сформували нові способи викладу навчального матеріалу тощо.

Джерелами укладання частотного списку НПККМ є корпус текстів підручника з першого по четвертий томи початкового рівня.

Частотний список укладався автоматизованим способом у декілька етапів. Відцифрування текстів, вичитування та вилученням вказівок на імена дійових осіб (丁力波, 陆雨平, 林娜, 力波, 陈老师, 马大为, 宋华, 大为, 王小云, 杨老师, 张教授, 丁云,). Тексти підручників подаються у формі діалогу між двома або більше дійовими особами, тому аналізу піддавалася власне мова персонажів. Цифри, передані знаками від 0 до 9, розписувалися ієрогліфами та рахувалися як одне слово, наприклад, 55 ієрогліфами записується “五十五” та рахується як одне слово. Вилучення слів, написаних латиницею, наприклад, ОК, e-mail. Видалення всіх знаків пунктуації (, 。 ? ! “”、《》 ; :). Усунення омонімії шляхом додавання до одного із омонімічної пари умовної позначки. Таким чином, ці слова графічно розрізнялися. Формування корпусу текстів НПККМ та автоматичний підрахунок кількості слів. Автоматичний обрахунок абсолютної та відносної частоти кожного слова корпусу за

допомогою комп'ютерної програми Chinese Corpus online – Frequency statistics of words (字词频率统计) [8]. Абсолютна частота події у лінгво-статистиці – це кількість реалізацій цієї події у процесі дослідження. Відносна частота події – це відношення абсолютної частоти до числа проведених дослідів або до числа одиниць у дослідженому масиві. Розташування всіх слів шляхом сортування в порядку зменшення частоти та присвоєння кожному слову рангу, тобто порядкового номера слова у цьому списку.

У результаті проведеної роботи було отримано список слів, які посортовано за спадом частот. У корпусі текстів НПККМ довжиною 22948 слів (N) зафіксовано 2764 різних слова (V).

Встановлено, що 10 найчастотніших слів НПККМ – це слова, які є найчастотнішими в повсякденному спілкуванні. Наприклад, слова першого тому: “我、你、是、不、他、学、的、们、有、语” розташовані у порядку спадання. Третього тому: “了、家、着、为、可、地、花、最、喜、对”.

Підраховано співвідношення між рангом слів (R) та величиною тексту, який вони покривають (I). Перших за частотністю 24 слова покривають 29, 3% тексту, перших 50 слів – 42, 1%, 75 слів – 50, 1%, 101 слово – 56, 5% тексту НПККМ.

Виявлено, що середня кількість повторення всіх нових слів у чотирьох томах становить 31. У першому томі частота повторень значно вища, ніж в томах з другого по четвертий. Це пояснюється тим, що перший том призначений для студентів, які починають вивчати китайську мову з найпростіших однокореневих слів із сильною словотворчою здатністю, тому високою є частота повторень цих слів у текстах і вправах.

Визначено, що кількість слів, які трапились в текстах НПККМ один раз становить близько 8, 33% від загальної кількості нових слів, в основному це власні назви, чотирьохскладові слова, ідіоми та деякі поширені вислови, такі як “民国、宁静致远、优生优育、萝卜青菜各有所爱” тощо.

Згідно з «Міжнародним стандартом володіння китайською мовою» (《国际汉语能力标准》), який розроблений в 2007 році командою експертів Міжнародної ради китайської мови та Міністерства освіти, студенти повинні знати по завершенню початкового рівня 993 слова, середнього рівня 1711 слів, тобто в сумі 2704 [2, с. 35]. Перші три томи НПККМ складені для початкового рівня, четвертий том є перехідним від початкового до середнього рівня. Згідно з підрахунками, кількість нових слів у томах з першого по четвертий становить 445, 668, 626 та 761 відповідно, а загальна кількість нових слів – 2500. Ця цифра близька до зазначеної в «Міжнародному стандарті володіння китайською мовою». Середня кількість нових слів у кожному уроці становить: перший том – 31, другий том – 55, третій том – 52 та четвертий том – 63. Основний

навчальний матеріал кожного уроку НПККМ подається у формі двох текстів, а нові слова розміщуються після текстів відповідно, що полегшує вивчення значної кількості нових слів. Однак, вважаємо, що методику підбору слів варто переглянути, так як деякі слова є застарілими, наприклад, слова третього тому НПККМ: “藏趣园” і “西王母”.

На цей день НПККМ є об’єктом численних досліджень. Деякі науковці через порівняння НПККМ з іншими підручника китайської мови встановлюють їх переваги та недоліки, деякі науковці досліджують підручник НПККМ, аналізують та вивчають його з позиції граматики, словникового складу, китайських ієрогліфів, вправ тощо.

Це перша спроба у вітчизняній науці за допомогою статистичного методу здійснити аналіз лексичного складу текстів китайського підручника початкового рівня «Новий практичний курс китайської мови» та подати основні кількісні характеристики вживаності кожного слова з реестру. На основі одержаних статистичних даних можна визначити шар найчастотнішої, характерної цьому комплекту підручників, лексики.

Список використаних джерел:

1. D.A.Wilkins. Second-Language Learning and Teaching / London: Edward Arnold, 1974. 86 p.
2. 周健, 唐玲. 对外汉语教材练习设计的考察与思考. 语言教学与研究, 2004. № 7. 页 32–46.
3. 刘珣, 《为新世纪编写的〈新实用汉语课本〉》. 暨南大学华文学院学报, 2003. № 2. 页 88–93.
4. 刘珣, 张凯刘, 社会陈曦左珊丹施家炜. 《新实用汉语课本》出版社: 北京语言大学出版社. 适用对象, 2003. 115 页
5. 苏新春. 对外汉语词汇大纲与两种教材词汇状况的对比研究. 语言文字应用, 2006. № 4. 页 56–71.
6. 莫修云. 对外汉语教材编写中的词汇处理. 课程·教材·教法, 2010. 124页
7. 周健, 唐玲. 对外汉语教材练习设计的考察与思考. 语言教学与研究, 2004. № 9. 页 31–42.
8. 语料库在线 Chinese Corpus online [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://corpus.zhonghuayuwen.org/>.

**МОДУЛЯЦІЇ ЯК ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ,
ЩО ДОПОМАГАЮТЬ ЗБЕРЕЖЕННЮ ЕМОТИВНОЇ
ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ КОНЦЕПТОСФЕРИ ХУДОЖНЬОГО
ТВОРУ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ БРЕМА СТОКЕРА
«ДРАКУЛА»)**

У статті розглянуто проблематику модуляції як виду перекладацької трансформації в історичному контексті та сучасній лінгвістиці на прикладах перекладу роману Брема Стокера «Дракула». Перекладацькі модуляції проаналізовано в розрізі їх впливу на концептосферу твору, визначено потенційно можливі шляхи застосування такого роду трансформацій. Об'єкт дослідження – закономірні засоби перекладу лексичних одиниць, дібраних методом суцільної вибірки у романі «Дракула». Мета – дослідити та систематизувати закономірності застосування модуляції сучасними перекладачами, що є однією з найскладніших у застосуванні перекладацьких трансформацій. Лексичні одиниці дібрано з оригінального твору в перекладі Елли Євтушенко [3]. З практичної точки зору матеріали статті можуть бути використані перекладачами та перекладознавцями різного рівня для застосування отриманих напрацювань у дослідницькій чи перекладацькій роботі. Унікальність результатів стосується власне впливу застосування модуляції на емоційну сферу твору та ролі трансформацій під час перекладу на перцепційні відчуття україномовного читача, протиставляючи таке відчуття почуттям читача англословного, коли той читає оригінальний текст.

Питанням модуляції у розрізі стилістики перекладу значну увагу приділяли такі науковці: Черноватий Л.М., Алексєєва І.С., Рецкер Я.Й., Комісаров В.Н та ін.

Глумачний перекладознавчий словник пропонує таке визначення модуляції: «заміна словникового відповідника при перекладі контекстуальним, логічно пов'язаним з ним (предмет може бути замінений його ознакою, процес – предметом, знака – предметом чи процесом)». Отже, лексико-семантичні заміни – це спосіб перекладу лексичних одиниць, що є вихідним шляхом використання в перекладних одиницях, значення яких не входить до значення вихідних одиниць, але може бути виведено з них за допомогою певного типу логічних перетворень. Основними видами подібних замін є конкретизація, генералізація і модуляція (смысловий розвиток) значення вихідної одиниці [5, с. 212]. Модуляції або смысловий, логічний розвиток саме і є видом лексико-семантичних замін, у свою

чергу, деякі вчені, розділяють модуляції на конкретизацію, генералізацію та антонімічний переклад.

Модуляції при перекладі використовувалися і переосмислювалися давно, ще у 1975 році Бархударов Л.С., замість усталеного на сьогодні поняття модуляції, виділяв, так звану, заміну, яка базується на, «причино-наслідкових відношеннях». Каузальність модуляцій, як способу перекладу, залишається актуальною і на сучасному рівні розвитку перекладознавства.

Комісаров В.Н. стверджує, що модуляція – це «зміна точки зору» на перекладений текст, слово чи вислів, а саме переосмислення слова, трансформуючи його на мову перекладу і передаючи його значення, але на рівні іншої конотації, так на його думку, «модуляція – це лексико-семантична заміна слова або словосполучення однієї мовної одиниці іншою, значення якої є логічним наслідком значення вихідної одиниці».

На сучасному етапі, Міньяр-Білоручев Р. К. визначає смисловий спосіб перекладу як одну з багатьох об'єктивних закономірностей перекладу лексичних одиниць однієї мови іншою, при цьому здійснюється ідентифікація денотату, і це робиться попередньо пошуку слова-відповідника.

Хоча словникове визначення не збігається із згаданими вище визначеннями видатних вчених-перекладознавців, ми погоджуємося із тим, що всі ці визначення є влучними, і вони мають право на життя.

Також, лексичні модуляції можуть мати в своїй основі різні логічні відносини, наприклад: причина-наслідок to baffle analysis – не піддається аналізу засіб-результат (a firing squad – команда для розстрілу), частина-ціле (to wash one's hair – помити голову), зміна кута зору (entered the high way – виїхав на шосе), проміжок-межа (three flights of stairs – три поверхи), форма-застосування (high chair – дитячий стільчик) і т. ін. [1, с. 32].

Розглянемо конкретні приклади застосування модуляції у романі «Дракула» у перекладі Елли Євтушенко. Переклад фрази *Left Munich* [2, с. 3] *Виїхав із Мюнхену* [3, с. 3]. Зважаючи на те, що словниковим еквівалентом першого порядку слова *Left* буде слово *Покинув*, ми із впевненістю можемо внести таку перекладацьку трансформацію до списку модуляцій. Якщо ж говорити про необхідність застосування даної трансформації, то, по-перше, вона була застосована для конкретизації змісту висловлювання, а по-друге, для збереження емоційної атмосфери вислову, адже герой виїжджав із Лондону у гарному настрої, тому що наступному реченні герої пише у своєму щоденнику, що Будапешт здався йому чудовим місто. Таким чином, автор перекладу зберіг атмосферу безтурботності головного героя у подорожі, хоча це і здається дрібницею. Згідно з класифікацією Комісарова В.Н. можна сказати, що ця модуляція – зміна кута точки зору.

Елла Євтушенко також застосовує таку модуляцію як фізичні-біологічні властивості їжі: *"It was, perhaps, the mere animal heat of food"*

[2, с. 386] і переклад «*Можливо нам допомогло просте фізичне тепло їжі*» [3, с. 386], де *animal heat of food* перетворюється на *фізичне тепло їжі*, і якщо в оригіналі йдеться про тепло їжі, яке поєднує людей, які сидять біля вогнища, як люди у стародавні часи, то у перекладі тепло перетворюється на таке тепло, що дає, наприклад, вогнище у холодну погоду.

Ще одним прикладом модуляції є переклад Еллою Євтушенко вислову *coming light*, як *зблиск світлу*, де дієслово переходить в іменник, а властивість переходить у дію, при цьому емоційна сторона передається дуже чітко. Читач переживає увесь спектр емоцій, які відчуває будь-яка людина, незалежно від мови та етнічно-культурних особливостей, при несподіваному спалаху світла, знаходячись у повній темряві, хоча інтенсивність емоцій кожного індивіда буде різною, сам концепт остраху був збережений.

Далі розглянемо ще одну трансформацію модуляції: *Lucy is so sweet and sensitive ...* [2, с. 133], що було перекладено, як *Люсі така ласкава і вразлива ...* [3, с. 133]. Розрізняємо дві модуляції, тому що першочерговим еквівалентом слова *sweet* є, звісно ж, *солодка*, а лексема *sensitive* в першу чергу еквівалентна слову *чутлива*. Тут ми можемо спостерігати, як авторка перекладу передає увесь спектр емоцій, які може викликати тендітна молода жінка, які також добре відображені в оригіналі, але, з точки зору мови перекладу, застосування еквівалентів першого порядку не дало б такого емоційного навантаження. Завдяки такому прийому вирає вся концептосфера твору загалом, адже *вразлива* жінка, якщо говорити з емоційної точки зору, потребує більшої допомоги, аніж *чутлива*. Зважаючи на такі дрібниці навіть головний герой твору видається нібито справжнім рятівником коханої. На цьому прикладі ми можемо побачити досконалість класифікації Комісарова В.Н., адже дані модуляції можна віднести до описово-відчуттєвої трансформації.

“*The tomb was erected by his sorrowing mother*” [2, с. 87], «*Пам'ятник звала його зажурена мати*» [3, с. 87], де *The tomb* модулюється у *Пам'ятник*, створюючи перекладацьку семантичну трансформацію частина-ціле. *The tomb* тут виступає більш конкретним поняттям (частиною), а *Пам'ятник* узагальнює значення мовної одиниці до виду мистецтва, архітектури в цілому (цілого). Таким чином, може мого говорити про використання конкретизації як засобу перекладу. Дана модуляція не несе емоційного забарвлення, але чітко показує, як можна перекладати слова використовуючи дедуктивний або індуктивний підходи до перекладу, при цьому зберігаючи змістову та емоційну складові.

Дібрані приклади дають змогу зробити висновок, що модуляція є складним логічним розвитком і виступає ускладненою перекладацькою трансформацією, яка вимагає від перекладача відповідного рівня майстерності. Суть модуляції полягає в заміні поняття іншим, не тільки, якщо ці поняття пов'язані один з одним як причина і наслідок або як фізичні та

біологічні властивості, або й як частина і ціле, знаряддя і дія і т. ін. Виходячи із результатів нашого дослідження, відтворимо точну суть перекладацької трансформації, логічного розвитку, який дано у курсі лекцій із теорії перекладу. Суть прийому логічного розвитку полягає в заміні слова або словосполучення вихідної мови одиницею мови перекладу значення якої логічно виводиться із значення вихідної одиниці [4, с. 163].

Ми повністю поділяємо таку сутнісну характеристику, і вважаємо її найбільш влучною з точки зору контекстуальності даного прийому. Тому перекладач має добре розумітися на логіці перекладу, гарно вибудовувати причинно наслідкові зв'язки у поняттях та термінах, а також володіти багатим словниковим запасом для використання даного методу. На сам кінець зазначимо, що наше дослідження має характер попереднього вишукування, яке має бути більш детально доопрацьовано іншими дослідниками, адже модуляції, як перекладацький прийом одна із найбільш вживаних і розповсюджених перекладацьких трансформацій, що допомагає збереженню змістової та емоційної частини твору оригіналу.

Список використаних джерел:

1. Комиссаров В. Н. Общая теория перевода: Проблемы переводоведения в освещении зарубежных ученых (Учебное пособие). С. 32 – Москва, 2000 р.
2. Bram Stoker “Dracula”, (English Library). Видавництво “Знання”, 2018 р.
3. Стокер Б. «Дракула», Роман, Пер. з англ. Елла Євтушенко. Видавництво “Знання”, 2018 р.
4. Рыбин П.В. «Курс лекций: «Теория перевода»» с. 163 – Москва 2007 р.
5. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). М.: Высшая школа, с. 212 – Москва, 1990 р.

Topchiy O. Yu.

*Lecturer of Romano-Germanic Philology Department and Methods
of Teaching Foreign Languages*

Izmail State University of Humanities
Izmail, Ukraine

SPECIFICITY OF PHRASEOLOGICAL IDIOMS WITH ZOONYMS IN THE ENGLISH AND RUSSIAN LANGUAGES

The relevance of the study is due to the undeveloped nature of many issues related to the human factor in the language. In the modern world of communication, when people from different countries acquire an increasing opportunity

to communicate widely, it is necessary to know the stylistic, figurative means of language, which is a means of communication. The development of this issue seems promising for identifying the national and cultural characteristics of Russian and English phraseological units, which allows you to increase your vocabulary and thus enrich your speech.

The purpose of the study is to identify the lexical specifics of phraseological units with zoonyms in Russian and English.

The following tasks have been set to achieve the goal:

- consider the concept of "phraseological unit" and the relationship between culture and language (using the example of phraseological units with a zoonym component);

- to identify the correspondence between phraseological units with zoonyms in Russian and English;

- to determine the reasons for the linguoculturological similarities and differences in the studied idioms of the two languages.

Object – phraseological units with zoonyms in Russian and English.

Subject – linguistic and cultural features of phraseological units with zoonyms in two languages.

The sources of material: "Phraseological dictionary of the Russian language" A.I. Molotkov and the electronic dictionary Idioms Abbyy Lingvo.

Research methods: material analysis, comparison, quantitative method, generalization.

Phraseology is a branch of the science of language that studies the phraseological system of a language in its current state and development. The subject of the study of phraseology as a branch of linguistics is the study of the nature of phraseological units and their categorical features, as well as the identification of patterns of their functioning in speech. Thus, this science studies phraseological phrases – stable combinations of words, analogous to words and reproduced as ready-made and integral units. N.M. Shansky gives the following definition of phraseological unit: "Phraseological unit, phraseological unit, is the general name of semantically unfree combinations of words that are not produced in speech, but are reproduced in it in a socially assigned stable ratio of semantic content and a certain lexical and grammatical composition" [2, p. ... 7]. Distinctive features of phraseological units are stability, reproducibility, semantic shifts in the meanings of lexical components.

In reality, language plays an active role, reproducing the logical mental picture of the world, making original adjustments to it, imposing its own mark on understanding. A linguistic picture of the world appears in the mind. It varies from language to language. Therefore, the mechanism of linguistic expression cannot really be the same for all languages. The difference in the linguistic picture of the world, the absence of names for certain objects and phenomena that exist in one culture and have no analogues in another, leads to a difference in linguistic understanding.

In modern linguistics, the relationship between language and culture is beyond doubt. Each language is inseparable from the culture that makes up its content aspect. Language not only momentarily reflects modern culture, but also fixes its previous states and transfers its values from generation to generation.

Phraseologisms have been and remain in the language throughout its history. The phraseology captures the rich historical experience of the people, it reflects the ideas associated with work, life and culture of people.

Changing over time, the national language as a socio-historical category never loses its specific essence, which allows it to preserve an important property of transmission from generation to generation of cultural and historical traditions. National character is manifested in the reflection of the characteristics of nature, life, customs, history and culture, mainly in the military units of the language, to which we include phraseological units.

Phraseological units can reflect national culture in three ways:

1) complex, i.e. its idiomatic meaning. That is, it is a native speaker who, relying on knowledge of his national culture, can correctly decipher the ideas underlying the phraseological unit.

For example: *get on the high horse – "to be arrogant."* This expression is taken from the military language; it arose in connection with the custom of the feudal lords to serve out military service on the best horses as cavalrymen, who looked down on the infantry commoners.

2) dismembered, i.e. elements of its composition. This is usually how the background schemes of those phraseological units are manifested, the core component of which contains exoticism for a foreign audience.

For example, Too much pudding will choke the dog. This expression is associated with the national cuisine of the British. One cannot run with the hare and run with the hound. Here you can see the centuries-old love of aristocrats for hunting and purebred dogs.

3) by their prototypes – free phrases describing certain customs, holidays, details of everyday life and culture, historical customs in the life of the people and much more. It is to this group that most animalistic phraseological units belong, telling about the representatives of the animal world, the ancestral companions of man, about the ways of metaphorical transfer of the animal world to the relationship of people, the peculiarities of their life and customs: for example, the English idiom as a hog on ice and Russian as a cow on ice ...[4]

In English phraseological units, the most common are dog, bird, cat, horse, fish, sheep, rooster and cow. In Russian idioms, the most common are cat, dog, fly, goat, chicken, mouse, bear, hare.

Conducting a frequency analysis of the animalistic component in Russian and English phraseological units, one cannot but pay attention to the similar nature of their use. The names of pets are the same:

- a dog (*собачья смерть – a dog's death*).
- a cat (у кошки девять жизней – *a cat has nine lives, жить как кошка с собакой – to live like a cat with a dog*);
- horses / horses (*темная лошадка – a dark horse, Троянский конь – a Trojan horse*);
- a cow (дойная корова – *a cash cow, a source of income*);

The names of wild animals are also repeated: fox (*хитрый как лиса – cunning as a fox*); wolf (*волк в овечьей шкуре – a wolf in sheep's clothing*): a crow (*белая ворона – a white crow*).

Only in Russian animalisms, the goat is most often used from domestic animals (на козе не подъедешь – you can't go around on a goat, "it's hard to find an approach to someone"), as well as those names of animals whose habitat was the areas of settlement of the ancient Slavs (bear). Only English animalisms contain the words hound (a publicity hound "lover of self-promotion, bouncer") and lion (great lion "Popular man", bold as a lion – brave as a lion) [3].

The following groups of figurative expressions with a zoonym component in two languages can be distinguished:

- 1) phraseological units that completely coincide in two languages

English phraseological units	Russian phraseological units
To live cat-and-dog	Жить как кошка с собакой
A cat with nine lives	У кота 9 жизней
A dark horse	Темная лошадка
A lone wolf	Волк-одиночка

- 2) phraseological units are in both languages, but differ from each other

English phraseological units	Russian phraseological units
A bull in a china shop	Слон в посудной лавке
A bird in the hand	Синица в руке
A fly in the ointment	В бочке меда ложка дегтя

Speaking about the phraseological fund of the Russian and English languages, we would like to note that most of the phraseological units are anthropocentric with a zoonym component, i.e. describe, characterize a person. This is due to the fact that our ancestors believed that there was a relationship between animals and humans. Each tribe chose such a "relative" for itself. Totemism was widespread among all peoples, and its vestiges survived in religion. In an effort to describe his behavior, feelings, state, appearance and

situations in which he found himself, a person resorted to comparison with what was closest to him – the animal world. Therefore, in the languages of different peoples, we find a large number of comparisons, proverbs and phraseological units that include zoonyms.

References:

1. Молотков, А.И. Фразеологический словарь русского языка / А.И. Молотков. – М.: Советская энциклопедия, 1968. – 543 с.
2. Шанский, Н.М. Фразеология современного английского языка / Н.М. Шанский. – СПб.: Специальная Литература, 1996. – 192 с.
3. Abby Lingvo Live [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.lingvolive.com/en-ru>. – Date of access : 22.12.2017.
4. Кунин А. В. Англо-русский фразеологический словарь [лит. ред. язык, 1984. – 944 с
5. Longman Idioms Dictionary. – Harlow: Addison Wesley Long Limited, 1998. – 398 p.

Тяговська О. С.

*студентка II курсу магістратури
факультету іноземних мов*

Науковий керівник: Гаманюк В. А.

*доктор педагогічних наук, професор, проректор
з наукової роботи*

Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

ПОЕТИЧНІСТЬ ФІЛОСОФСЬКОГО СВІТОГЛЯДУ ІНГЕБОРГ БАХМАН У ПОЕМІ «DIE GESTUNDETE ZEIT»

Інгеборг Бахман – австрійська письменниця, поетеса та одна з найважливіших авторів ХХ століття. Завдяки двом томам поезії, «Die gestundete Zeit» (1953) та «Anrufung des Großen Bären»(1956) отримала визнання критиків та майбутніх колег. На її честь щорічно з 1977 року вручається премія Інгеборг Бахман [1, с. 278].

Сама ж авторка з ранніх років мріяла жити та працювати як незалежна письменниця, і з її власними амбіціями та беззастережною волею зробила все, щоб ця мрія стала реальністю.

До фундаментальних тем її творчості можна віднести: **життя, переживання, страждання, сподівання, бажання та втрату свого існування**. У її віршах, а також у її прозі відчутна напруга між, так би мовити, ‘привидною’ присутністю та палким неприйняттям найбільш особистих

спогадів, що виділяються як естетичний пункт опору, який можна простежити від її раних віршів до циклу Todesarten («Види смерті») [4, с. 18].

Зацікавість Інгеборг Бахман до мови виникла ще в студентські роки і була сформована під впливом двох найбільш значних постатей західної думки ХХ ст. – Мартіном Гайдеггером і Людвігом Вітгенштайном [4, с. 18]. Проте саме зустріч із Паулем Целаном у травні 1948 року стала поштовхом до кар'єри поетеси. Їхнє кохання, яке тривало роками, кілька разів розривалося і поновлювалося, стало одним з найбільш драматичних розділів новітньої історії літератури, переживання якого ми можемо простежити в поетичній книзі «Die gestundete Zeit» (1953) і в нижче проаналізованому нами вірші «Die gestundete Zeit»..

Оскільки ми не можемо розглядати творчість Інгеборг Бахман, не враховуючи її філософського підґрунтя, хотілося б звернути увагу на те, що вона не просто цікавилася філософією, а вивчала її протягом 1945-50 років в університетах Інсбрука, Граца та Відня. Своє навчання письменниці завершила дисертацію «Die kritische Aufnahme der Existentialphilosophie Martin Heideggers», в якій ставила своїм завданням критично досліджувати філософа Гайдеггера, маючи справу з протилежними філософськими позиціями.¹

Інгеборг Бахман також не раз зверталася до думки про те, що важливо говорити поза межами нашої чуттєвої реальності. А також про те, що людина як істота, наділена мовою, – це крайня межа світу і вона не може подолати цю межу, не може позиціонувати себе поза світом і щось про це сказати. Вона може лише сказати «щось». Але сенс життя повинен лежати поза цим висловом [5, с. 190]. Такі ідеї пов'язують письменницю з Людвігом Вітгенштайном, погляди якого вона розділяла.

Яскравий приклад поєднання філософського та чуттєвого знаходимо в обраній нами поемі «Die gestundete Zeit» (Відкладений час), що була опублікована в 1953 році в однойменному поетичному збірнику, який тематично позбавлений ілюзій на похмурий світ, зумовлений долею, з віршами про війну, насильство та безглуздість історичного розвитку [3, с. 29].

Варто зазначити, що ще до аналізу поеми «Die gestundete Zeit» потрібно визначитися з тим, на що вона спрямована. Ми вважаємо, що основне питання не в тому, **що** говориться, **а в тому, як** воно говориться і **що це сказане означає**.

Розпочати аналіз твору вважаємо за доцільне з аналізу його структури. Як ми бачимо в нижче наведеному тексті, вона складається з чотирьох строф з одинадцятьма, сімома та п'ятьма неримованими віршами.

¹ Інгеборг Бахман дотримувалася поглядів «Віденського кола» і пише дисертацію «проти Гайдеггера», за допомогою якої вона хотіла «скинути» німецького філософа.

Остання строфа складається лише з одного рядка. Звернемо увагу також на те, що відсутність класичної структури поеми характерна як для Інгеборг Бахман, так і для багатьох поетів її покоління. Тим самим вони свідомо відокремлюють себе від довоєнної поезії та виражають своє скептичне ставлення до перевіреної структури [2, с. 438].

Переходячи до змістовного аналізу поеми, відразу звернемо увагу на назву твору та її двозначність. Відкладений характер часу відсилає нас, по-перше, до банальності переживання часу. Адже час дано лише тимчасово, втрата часу відкладається для людини лише на певний період, що у кожному разі вимірюється по-різному. Це один із аспектів вираження. Інший полягає в тому, що час вимірюється та переживається у секундах, хвиликах, годинах. І саме гармонія мотиву швидкоплинності та банальності повсякденного життя змушує вираз «відкладений час» втратити будь-яку однозначність. Стан людини здається настільки ж трагічним, як і банальним [3, с. 32]. Відповідно, кожне з наступних лаконічних речень має певну двозначність.

Перша строфа «**Es kommen härtere Tage**» стоїть ізольовано на «вході в поему» і звучить як прокляття. Але хто промовляє ці слова? Хто має право так промовляти? Ці питання, на жаль, залишаються відкритими, хоча в нас і виникає відчуття, наче їх промовляє якась богиня, з якою не можна жартувати і в наступних рядках вона пояснює, чому: «**Die auf Widerruf gestundete Zeit / wird sichtbar am Horizont.**»

Наступні строфи звучать не менш загадково і містично: «**Bald musst du den Schuh schnüren / und die Hunde zurückjagen in die Marschhöfe / Denn die Eingeweide der Fische / sind kalt geworden im Wind.**» Оскільки два, на перший погляд, зовсім не пов'язаних між собою твердження, поєднуються сполучником «тому що». І це підводить нас до наступних запитань: що означає це «тому що»? Який зв'язок існує між словами «*Schuh – Hunde – Fische – Wind: schnüren – jagen – kaltwerden*»? Можливо у цьому немає сенсу? А, можливо, тут не слова, а звук виступає цією загадковою суттю, оскільки він виходить за рамки слова.

Але спробуємо розтлумачити можливе значення виразів, те, на що вони спрямовані. Черевик може позначати прихильність людини до землі, собака – кіничний² вимір інтелекту, а риба – безмовне існування у стихії. «Німі» в подвійному значенні, бо риби, не важливо від того мертві й холодні чи живі, вони завжди німі. Тож, це не справжні риби, а символічні риби, можливо, християнські – мертві свідки віри, яка охолола і стала безплідною [3, с. 34].

² Відноситься до філософії кініків. Основною ідеєю якої було зведення всього майна до найнеобхіднішого, щоб досягти щастя через максимально можливо незалежність від зовнішньої допомоги: «Ich besitze nicht, damit ich nicht besessen werde»

Використання таких шифрів ще більше ускладнює розуміння відкладеного часу. Крім вже згаданого мовного звороту («Eingeweide der Fische»), звернемо ще увагу на «Licht der Lupinen», який також надає тексту певну загадковість. Саме такі шифри зближують поезію Інгеборг Бахман із творами Пауля Целана, який, як і постеса, є одним із видатних представників герметичної поезії³ [2, с. 442], адже поема Бахман «Die gestundete Zeit» вийшла через рік після публікації вірша «Корона» Пауля Целана, тому тезу «Die auf Widerruf gestundete Zeit» можна в певному сенсі прочитати як переосмислену репліку «Es ist Zeit, dass es Zeit wird» з тексту Целана.

Отже, вище згадана фраза «Die auf Widerruf gestundete Zeit», схоже безпосередньо відноситься до уривку вірша Целана «Es ist Zeit, dass es Zeit wird». В обох випадках виражається очікування події: у роботі Целана це може відноситися до кроку, зробленого таємною парою з «Корони», що виставляє своє кохання на публіку («es ist Zeit, dass man weiß!»), тоді як у творі Бахман це, ймовірно, відноситься до майбутнього розставання чоловіка та дружини. Крім того, у вірші Бахман говориться, що час «відкладається» і стає «видимим на горизонті»/«wird sichtbar am Horizont». Але той факт, що час взагалі був відкладений, показує нам, що ми маємо тут суто суб'єктивне розуміння часу. І тому можна припустити, що ліричний «Я» проектує своє внутрішнє життя на якийсь час і таким чином, зашифровує те, що насправді займає його душу [2, с. 449].

У другому вірші, Інгеборг Бахман зображує кохану, що занурюється в пісок, який перетворюється на суворо повторюване «він»: **«er steigt um ihr wehendes Haar, / er fällt ihr ins Wort, / er befiehlt ihr zu schweigen».**

Цей «Він» стає самодостатнім, він наче відокремлюється від свого праобразу-основи піску і стає нав'язливим фактором загибелі. Кохана являється перед нами як «Його» безвільна іграшка. І тут нам знову хочеться поставити питання: Що саме цим виражено? Хто виступає цим «він»? Чому саме тут відбувається перехід від особистої форми звернення («du», «Dein» і «dir») до однини третьої особи («er»)? І, насамперед, до кого воно звернене? Тому нам також неясно, хто приймає «він-перспективу».

Але ми можемо припустити, що зміна перспективи може вказувати на те, що чоловік і жінка стали чужими один для одного – можливо, навіть, для самих себе. Здається, вони більше не люблять один одного. Про це нам говорять наступні рядки: **«er findet sie sterblich / und willig dem Abschied / nach jeder Umarmung».**

³ Для герметизму характерна настанова на максимальне виявлення символічних можливостей поетичного слова, що має закарбувати в собі й передати читачеві найширші контексти зовнішнього та внутрішнього світів навіть тоді, коли окреме слово подається поза звичним логічним зв'язком і прикметами реальності.

Тому дії, до яких закликають в останньому вірші, ймовірно, є ритуалами, покликаними закріпити кінець їхнього любовного зв'язку: «**Sieh dich nicht um. / Schnür deinen Schuh. / Jag die Hunde zurück. / Wirf die Fische ins Meer. / Lösch die Lupinen!**» Однак питання про те, хто має їх виконувати, залишається також відкритим.

І останнім рядком поеми ми повертаємося до нашого, ізольованого, як на початку, так і наприкінці, «Es kommen härtere Tage». Проте речення тепер позбавлене тону, мертва. Воно має інше значення, ніж на початку поеми.

Ліричне «Я»/«він»/»вона» пройшло через зони заряду різних енергетичних полів і відчуло у власному тілі, що воно порожнє і більше не може бути утриманим [3, с. 36].

Отже, вірш Інгеборг Бахман «Die gestundete Zeit» – це не загадка, яку потрібно розгадати, а драма «прекрасної мови», яка намагається вийти за межі слова. Речення поеми надзвичайно стилізовані. Вони змушують нас завмерти, затамувавши подих, проте залишають нас з безліччю відкритих запитань. Вони коливаються між великим становленням і проходженням у відкладеному часі та похмурою вкладеністю самого часу, його заповнення годинами. Тому ми приходимо до висновку, що сама Інгеборг Бахман знаходиться і всередині, і за межами образу, який вона створює та дозволяє творити іншим. В образі вона бореться проти того, щоб чужі проекти визначали її особистість. Частиною цієї боротьби є інсценування власного образу у творах, що ми бачимо зі зв'язку її творчості з Паулем Целаном та відлунням ідей про обмеженість мови Людвіга Вітгенштайна. Сама ж Інгеборг Бахман начебто грає з ідентифікаціями, нав'язаними ззовні, створеними нею самою в художньому світі, не бажаючи виявити себе. Тому, на нашу думку, Інгеборг Бахман залишається прочитаною не до кінця.

Список використаних джерел:

1. Doppler, Alfred: „Die Sprachauffassung Ingeborg Bachmanns“. In: Neophilologus, 47 (1963), S.277-285.
2. Onur Kemal Bazarkaya. „Ingeborg Bachmanns Die gestundete Zeit im Lichte von Paul Celans Todesfuge und Corona“. In: Atatürk Üniversitesi Sosyol Bilimler Enstitüsü Dergisi Nisan 2018 22(Özel Sayı): S. 437-455
3. Schärf Christian. „Vom Gebrauch der schönen Sprache / Ingeborg Bachmann: Die gestundete Zeit“. In: Interpretationen. Werke von Ingeborg Bachmann. Stuttgart: Reclam, 2002. S. 27-42.
4. Stoll Andrea: Nervenströme der Erinnerung. „Der lange Weg zur Biographie Ingeborg Bachmanns.“/ Topographien einer Künstlerpersönlichkeit. Neue Annäherung an das Werk Ingeborg Bachmanns (Internationales Symposium, Wien 2006) ; [Hrsg. von Robert Pichl u. Barbara Agnese]. – Würzburg: Königshausen & Neumann, 2009. – S. 17–31.

5. Wittgenstein, Ludwig Josef Johann (1889-1951). „Logisch-Philosophische Abhandlung“, in: Annalen der Naturphilosophie. Leipzig: Reinhold Berger für Verlag Unesma G.m.b.H., 1921. Volume XIV, parts 3/4, pp. 185-262.

Чорнобук К. В.
студентка кафедри германської філології
Науковий керівник: Ущатовська І. В.
кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри германської філології
Сумський державний університет
м. Суми, Україна

ШЛЯХИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ НОРМ ЕТИКИ У ТЕКСТАХ ОНЛАЙН-ВИДАНЬ БРИТАНІЇ ТА США

Сучасне мовознавство потребує дослідження не лише лінгвістичних феноменів, а й культурних. Одним із них є етика. Моральні цінності сьогодні – це не лише позитивна властивість, але й повсякденний орієнтир в оцінці людей, груп, фактів, явищ, подій тощо. Зміни у сучасному житті спричинили нове бачення етики.

У дискурсі онлайн-видань цей соціальний феномен виражається через лексичну номінацію «етика» та її лексико-семантичне поле.

У мовознавстві феномен етики досліджено не в повному обсязі: вивчено лінгвістичне питання журналістської етики (М. Ломоносов), проаналізовано журналістську етику як науку (О. Кузнецова), журналістський самоконтроль у текстах (Р. Блюм), тлумачення етики (Й. П. Мюллер).

Термін «етика» пішов від слова “*ethos*” із Давньої Греції і в різні часи мав різні значення. Спочатку означав місце перебування, спільне житло, потім – звичай, темперамент, характер, стиль мислення, а також усталену природу якогось явища [1, с. 3].

Для позначення людських чеснот – справедливості, помірності, мудрості – поняття «етика» започаткував Аристотель. Філософ назвав «етикою» науку про мораль та чесноти. Відтак етика почала своє існування у IV ст. до н.е.

У латинській же мові, на противагу давньогрецькій, «етика» пішла від слова «мораль». Давньоримський філософ Цицерон утворив від слова *moris* – тип одягу, мода, порядок і характер – прикметник «моральний». Відтак термін «мораль» з’явився у IV ст. до н.е.

Лексема *moralit*y не є прямим дериватом англійського слова *moral* – його проникнення в лексичну систему англійської проходило паралельно. Від прикметника *mōrālis* у пізньолатинському утворюється іменник *mōrālitas*, що перейшов у давньофранцузьку у вигляді *moralité*, а з

французької, у свою чергу, вже у своїй остаточній формі *morality* залишилося в англійській. Лексема *morality* до пізньої середньоанглійської періоду (1449) використовувалася відразу з кількома значеннями: як наука і як моральні якості, моральний дискурс, моральні інструкції, моральні принципи та правила (1680). Аналіз вживання лексеми, що вивчається, дозволяє стверджувати, що як мінімум до XIX століття у неї існували три провідні, що збереглися понині змістовні ознаки: правила (принципи) – *principles (standards)*, поведінка – *conduct (behavior)* та опозиція правильно/неправильно (добре/погано) – *right/wrong (good/bad)* [2, с. 183].

Оксфордський словник подає такі дефініції терміну «етика»: система прийнятих переконань, що контролюють поведінку, особливо така система, заснована на моралі»; «вивчення того, що є морально правильним, а що ні [3].

Urban Dictionary трактує етику таким чином: Сума моральних переконань; знання різниці між правильним і неправильним; сукупність моральних принципів [4].

Словник *Collins* пояснює термін «етика» таким чином: вивчення питань про те, що є морально правильним і неправильним, це ідея або моральне переконання, що впливає на поведінку, ставлення та філософію групи людей [5].

Для того, щоб проаналізувати, у якому контексті використовується поняття «етика», ми проаналізували два англійських видання – *BBC* та *Daily News*. Метод суцільної вибірки дискурсу онлайн-видань періоду 2021 року виявив 39 випадків вживання лексеми «етика».

У публікації “*Ryan Lowe: Plymouth Argyle manager enjoying ‘purple patch’ at Home Park*” поняття «етика» вживається в контексті спорту та поведінки гравців: *Plymouth Argyle manager Ryan Lowe says his side’s team ethic has impressed him after going fourth in League One* (1) . Автор використовує це слово, щоб показати правила команди та їх усталені поняття.

Стаття “*Stewart-Cousins floats ethics reform as Cuomo faces multiple scandals*” подає термін «етика» у контексті порушень: *Lawmakers have long mulled changes to how the state handles ethics allegations and violations* (2).

Новина “*New York lawmakers eye ethics updates in Albany as Hochul vows action*” трактує поняття «етика» як прозорість: *New York lawmakers discussed bolstering public ethics and transparency Wednesday as they expressed hope that disgraced former governor Andrew Cuomo’s exit could open the door to change* (2).

У матеріалі “*To boost or not to boost?*” термін «етика» вживається у контексті впливу науки і моралі на людей: *Most people in the world have yet to receive a Covid vaccine, yet richer countries are already rolling out booster doses. Do booster programmes make scientific and ethical sense?*(1)

У тексті “*NYC Transit’s ex-accessibility honcho broke ethics rules: MTA investigation found*” поняття «етика» вживається на позначення

законодавства та моралі. Матеріал має негативне забарвлення і розповідає про порушення: *A former head of accessibility at NYC Transit violated state law and ethics rules last year when he told officials at a private company they were the high bidder on a big-bucks paratransit contract, a report released Thursday by the MTA inspector general reveals* (2).

Провівши аналіз та проаналізувавши феномен «етики» на прикладі матеріалів англомовних видань, ми дійшли таких висновків. По-перше, термін етика означає мораль або сукупність моральних принципів. Тлумачні словники англійської мови трактують його по-різному. По-друге, у медіа поняття вживається у різних контекстах, переважно позитивних, таких як усталені поняття, прозорість, наука та мораль. По-третє, феномен етики досліджений не повністю, відтак у перспективі задач наших досліджень є опис принципів вербалізації моральних якостей людини відповідно до зазначеної проблематики.

Список використаних джерел:

1. А.П. Алексеєнко, К.І. Карпенко Практикум з курсу «Етика» для студентів першого курсу усіх спеціальностей – Харків: ХНМУ, 2010. – 103 с.
2. Roget's Thesaurus of English Words and Phrases. – New York, Avenel: Gramercy Books, 1979. – 800 p
3. Compact Oxford English Dictionary of Current English. – Oxford: Oxford University Press, 2005.– 1210 p.
4. Urban Dictionary [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.urbandictionary.com/>
5. Collins [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.collinsdictionary.com/>
6. Pojman L. Introduction. What is Moral Philosophy? // Moral Philosophy. – Indianapolis/ Cambridge: Hackett Publishing Company, Inc., 1993. – P. 11-16.
7. The New Penguin English Dictionary. – London: Penguin Books, 2001. – 1642 p.
8. Popova Z.D., Sternin I.A. Ocherki po kognitivnoj lingvistike / Zinaida Danilovna Popova, Iosif Abramovich Sternin. – Voronezh, 2002. – 191 p.
9. Selivanova O.O. Suchasna lingvistyka: terminologichna entsyklopedija / Olena Oleksandrivna Selivanova. – Poltava: Dovkilla – K, 2006. – 716 p.
10. Norton D.L. Moral Minimalism and the Development of Moral Character / D.L. Norton // Moral Philosophy. – Indianapolis/Cambridge: Hackett Publishing Company, Inc., 1993. – Pp. 232–243.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

1. “BBC. News” [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.bbc.com/>
2. “Daily News” [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.nydailynews.com/>

АКТИВНІ ДІСПРИКМЕТНИКИ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Частини мови через їх функції та текстотвірний потенціал постійно перебувають в центрі уваги мовознавців. Обираючи об'єктом дослідження дієприкметники або їх різновиди, науковці одностайні в думці про те, що природа й статус феномену корелює з науковими національними традиціями. До прикладу, українські лінгвісти розглядають дієприкметник як іменну форму «дієслова, що виражає ознаку предмета за дією, яку він виконує або яка на нього спрямована» [5, с. 554], нетипове дієслівне утворення, якому властиве «семантичне і граматичне роздвоєння» [4, с. 203], «чужорідний елемент», механізм «забруднення» української мови [1, с. 63], німецькі фахівці вбачають у дієприкметнику невизначену форму дієслова з морфологічними ознаками прикметника [6, с. 192], [10, с. 716], особливу форму дієслова (*Mittelwort*), що поєднує в собі рівною мірою функції дієслова й прикметника [7], [8 с. 580]. Отже, дієприкметник балансує між типовим і нетиповим, нормативним і ненормативним, стандартним і нестандартним. Звідси, очевидно, й труднощі відтворення вихідних лексем цільовою мовою [3].

Стосовно активних дієприкметників у сучасній німецькій мові, то їх визначають через семантику твірної основи, яка маніфестує незавершену дію. Словотвірна модель активних дієприкметників включає в себе, крім твірної дієслівної основи, суфікс *-nd* або його варіант *-end*. Суфікс *-nd* додають до дієслівних основ, що закінчуються на суфікси *-el-*, *-er-*, наприклад: *abwechselnd* «мінливий, непостійний; змінний», *anheimelnd* «затишний; рідний, близький», *andauernd* «тривалий», *annähernd* «приблизний; мат. наближений». Варіант суфікса *-end* уживають із твірною дієслівною основою, що закінчується на суфікс інфінітива *-en* [9, с. 166–168], наприклад: *abfallend* «похилий, спадастий; пологий», *abführend* «мед. проносний», *ablehnend* «негативний», *abnehmend* «щербатий (про місяць)».

Активні дієприкметники сучасної німецької мови універсальні, оскільки реалізуються у минулому, теперішньому й майбутньому часі, наприклад:

Минулий час:

Sie blieb zitternd liegen, bis Ferdl aus dem Haus gerannt kam und sie hinein zog (R. Welsh „Johanna“) (імперфект *blieb liegen* – простий минулий час, що вживають для оповіді).

Теперішній час:
Dann essen wir von den Erdbeeren, die hier überall wachsen
*Unter den Palmfarnen und **rankend** auf den Gräbern*
Ja, die du in deinem Schoß gesammelt hast für uns (В. Лірхеймер „Im Nebeltal“).

«Потом мы обедаем земляникой,
Которой здесь великое множество, на **краю** могил,
Ты собираешь её горстями» (Б. Лірхеймер «В долине тумана» пер. И. Лірхеймер, Ю. Топунов) (презенс *wachsen*, що виражає дію загалом).

Майбутній час:

*Morgen ist der Sterne **erhellendes** Leuchten*

*Nur noch für den **lachenden** Wanderer da* (В. Лірхеймер „Morgen“).

«Ведь сияют звёзды **ярко**

В тех глазах, где **смеха** звоны» (Б. Лірхеймер «Завтра» пер. И. Лірхеймер, Ю. Топунов) (презенс *ist* із обставиною часу *Morgen* виражає дію в майбутньому).

Як бачимо, перекладачі відтворюють активні дієприкметники *rankend* «кручений» іменником «край», *erhellendes* «сяючий» прислівником «ярко», *lachenden* «той, що регоче» іменником «смех». Функціональна переорієнтація активних дієприкметників у іменники або прислівники є відлунням синкретизму частин мови в індоєвропейській прамові [2, с. 7] та процесу аналітизації німецької мови.

Отже, підсумовуючи сказане, зазначимо, що активні дієприкметники в сучасній німецькій мові мають ускладнену природу й складний статус: моно-, бі- й поліфункціональний. Моно- й біфункціональний статуси кодифіковані в лексикографічних працях, поліфункціональний репрезентований в художній літературі (прозі та авангардній поезії).

Список використаних джерел:

1. Голосовська Г. Активні дієприкметники в українській літературній мові: уживати чи ні? Українська мова, 4. 2011. с. 63–71.
2. Левицкий В. В. Основы сравнительной морфологии германских языков. Черновцы: Рута, 2004. 127 с.
3. Сайко М. А. До проблеми відтворення українською мовою німецьких активних дієприкметників у медичних текстах Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 35, 2. 2018. С. 85–88.
4. Шевченко с. П. З історії вивчення дієприкметника в Ніжинській вищій школі. Література та культура Полісся. Серія «Філологічні науки», 86. 2017. с. 202 – 209.
5. Яременко В. В., Сліпущко О. М. Новий тлумачний словник української мови у трьох томах. Київ: Аконіт, 2003. Т. 1: А–К. 928 с.
6. Conrad R. (Hrsg.) Kleines Wörterbuch sprachwissenschaftlicher Termini. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1975. 306 S.

7. Partizip I verwenden – Regeln einfach erklärt – Abiweb. URL: <https://www.abiweb.de> (дата звернення: 27.05.2021).
8. Paul H. Deutsches Wörterbuch. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1992. 1130 S.
9. Smeretschansky R. I. Grammatik der deutschen Sprache. Kiew: Vyšča Škola, 1981. 312 S.
10. WAHRIG. Wörterbuch der deutschen Sprache. München: dtv, 2012. 1152 S.

Швець І. Г.
студентка II курсу магістратури
кафедри загального та слов'янського мовознавства
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна

КОНЦЕПТ ВОЛЯ/ВОЉА В УКРАЇНСЬКІЙ ТА СЕРБСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРКИ ОПОВІДАнь ДАНИЛА КІША «ЕНЦИКЛОПЕДІЯ МЕРТВИХ» ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ)

Одним із базових концептів для лінгвокультурного світу є концепт воля, який представляє специфіку мовомислення певного етносу чи спільноти. Концепт воля належить до важливих концептуальних сегментів, які репрезентують будь-яку концептуальну мовну картину, оскільки пов'язані перш за все з духовним світом людини. Категорія волі особливо вартісна для українського народу. Це обумовлено історичними чинниками, що мали вплив на формування духовності нації.

Об'єктом дослідження є вербалізація концепту воля/воља в українській та сербській національно-мовній картині світу. **Предметом** дослідження постають засоби та лінгвокультурологічні особливості концепту воля/воља. **Мета роботи** – визначити й охарактеризувати специфіку вербалізації концепту воля/воља в українській та сербській лінгвокультурах. **Матеріалом** дослідження слугує збірка оповідань сербського письменника Данила Кіша "Енциклопедія мертвих" та її переклад Алли Леонідівни Татаренко.

У сполучуваності слова воля відбилися емпіричні знання етносу про реалію. Для української лінгвокультурного простору характерним є сполучуваність слова воля з словами, що дають змогу реконструювати сценарій боротьби за волю: а) втрата / обмеження волі (втратити, загубити волю, позбавити волі, відібрати, обмежити волю); б) думки про волю (шкода волі, дорога воля, волю спом'янути; гонобити думку про волю,

ждати волі); в) прагнення волі (бажати, прагнути волі, жадана воля); г) боротьба за волю (рватися на, боротися / вмерти / полягти за волю, прохати волі); д) отримання волі / звільнення, послаблення контролю (дістатися на волю, викупитися на волю, здобути волю); е) відчуження / переживання волі (почування волі, почуватися на волі); є) оборона волі (боронити, дбати про волю).

Без сумніву, концепт ВОЉА посідає особливе місце у слов'янській лінгвокультурі і є одним із ключових у сербській мовній картині світу. Його полісемічність та багатогранність потребують від тих, хто вивчає та викладає сербську мову як іноземну пильної уваги до всіх компонентів значення, що проявляються лише в контексті. Таке ж синкретичне значенням має більшість похідних слів: волак, волян, вољкост, вољност та інші. Структуру даного аксіологічного концепту неможливо описати без аналізу ідіом. В ідіомах сербської мови з компонентами воља, волити також представлені два значення: воля людини по відношенню до себе та по відношенню до когось іншого. Щоб описати власні волевиявлення в сербській лінгвокультурі часто використовують компаративні конструкції чврста воља, слободна воља, слаба воља, јака воља, по својој вољи. Для описання чужої волі використовуються такі конструкції як, наприклад, воља судбине, бити некоме по вољи, по вољи некоме чинити, посљедња воља. Словосполучення божија воља означає наміри та бажання Бога, тако је бог хтео.

Іменник воля є одним з найдавніших праслов'янських запозичень, яке за походженням пов'язане з чергуванням голосних у слові *velĕti* «веліти». За словником-довідником В. Жайворонка «Знаки української етнокультури», слово-концепт ВОЛЯ в українській мові має значення «свобода, незалежність на протигагу неволі, рабству; також в особистому плані – здатність здійснювати, переходити від думки до дії; у народі символізує силу; ставиться понад життя; часто зіставляється з долею, узалежнюється від неї» [1, с. 113]. У тлумачних словниках кількість значень слова варіюється, але всі вони в цілому інтегровані семантичними ознаками «бажання», «сила», «свобода», що становлять собою константні смислові зони в структурі концепту.

Виходячи з матеріалу дослідження, а саме збірки оповідань Д. Кіша "Енциклопедія мертвих", встановлено мотиваційні ознаки концепту воля: "сила/стійкість" та "свобода".

Аналіз образного шару концепту *воля* на матеріалі сербської художньої прози, а саме збірки оповідань Д. Кіша, проводився шляхом виокремлення лексем, що використано для концептуалізації цього феномена.

Образний компонент концепту *воля* в сербській мові об'єктивованій низкою ключових когнітивних ознак, які є основою для типових метафоричних висловлень. У досліджуваному тексті образний аспект концепту *воля* охоплює ознаки лише живої (антропоморфні).

Наведемо декілька цитат з оригіналу збірки оповідань "Енциклопедія мертвих" та перекладу Алли Татаренко:

"А онај што је пред твоје очи полетео небу под облаке, Симон звани Чудотворац, отпадник вере и скрнавитель Божјега учења, заиста је полетео снагом своје воље и снагом своје мисли..."
"А той, хто на твоїх очах полетів у небо за хмари, Симон званий Чудотворцем, віровідступник й осквернитель Божого вчення, дійсно полетів силою своєї волі і силою своєї думки..."

"...и он је своју прибраност подржавао молитвом, одупирући се, стиснутих зуба, кукавичком оржању црева и симпатикуса, тим издајницима воље и хтења..."
"...і він свою зібраність підтримував молитвою, опираючись із стиснутими зубами боягузливій поведінці кишок та сфінктера, тим зрадникам волі й бажання..."

"Било им је, међутим, јасно да Аркадије Иполитович тако говори само зато да би дао одушка својој жалости због продате библиотеке..."
"Їм, однак, було јасно, що Аркадії Иполитович говорить так тільки для того, щоб дати волю жалю за проданою бібліотекою..."

"Животни пут тог човека непоколебљиве воље открива нам једну на известан начин типичну судбину..."
"Життєвий шлях тієї людини непохитної волі відкриває нам певною мірою типову долю"

Антропоморфні ознаки (соматичні, етичні, емоційні) становлять 100% від загальної кількості образних ознак, які реалізовані в численних когнітивних моделях, що охоплюють: 1) соматичні («сила волі»/«снаге воље») – 20%; 2) етичні («зрадники волі»/«издајници воље») – 20% ознак; 3) емоційні («дати волю»/«дати одушка», «непохитна воля»/«непоколебљива воља») – 60% ознак .

З опертям на частотність ознак встановлено, що найпоследовніше концепт *воля* вербалізовано метафорами *воля – сила/стійкість* та *воля – свобода*.

Ознаки неживої природи є менш частотними у складі концепту *воля*. Перевага антропоморфних ознак підтверджує, що людина сприймає світ через себе, наділяючи його власними рисами.

Концепт *воля* акумулює загальнооцінні значення. У межах загальнооцінних значень концепту зафіксовано компоненти: 1) позитивнооцінний, виявлюваний ознаками «сила волі»/«снаге воље», «дати волю»/«дати одушка», «непохитна воля»/«непоколебљива воља» (80%); 2) негативнооцінний, актуалізований у контекстах когнітивними ознаками «зрадити волю»/«издати воље» (20%).

У роботі з опорою на положення лінгвокультурології та з використанням її ключових термінів і методологічних настанов було проаналізовано концепт *воля/воља* у системі української та сербської мовної картині світу.

У ході дослідження було з'ясовано те, що концепт *воля* є складним багатовимірним комплексом, що увібрав у себе різноманітні поняття світогляду та світобудови. Ознаки, покладені в основу номінації концепту *воля*, вказують на первинні уявлення про досліджуване явище. Ім'я концепту *воля* сформувалося в індоєвропейській період, є загальнослов'янським і вирізняється високою синкретичністю в українській та сербській національно-мовній картині.

Концепт *воля* в збірці оповідань «Енциклопедія смерті» Данила Кіша реалізується в аксіологічному вимірі загальнооцінними значеннями. Актуалізація концепту свідчить, що *воля* як оцінна категорія характеризується здебільшого позитивними властивостями. Найпродуктивніше концепт *воля* в збірці оповідань «Енциклопедія смерті» Данила Кіша репрезентований такими ціннісними характеристиками: «сила волі»/«снага воље», «непохитна воля»/«непоколебљива воља».

Концепт *воля* постає складним ментальним утворенням, що містить низку компонентів і реалізується в дискурсі. Розмаїття лексичних і фразеологічних засобів мовної об'єктивації концепту вказує на його значущість для української та сербської когнітивно-мовної картини світу.

Ми дослідили концепт *воля* як елемент української та сербської національної когнітивно-мовної картини світу. Поряд з іншими концептами концепт *воля* посідає чільне місце серед лінгвокультурних концептів. Перспективним постає порівняльне вивчення концепту *воля* у різних національних когнітивно-мовних картинах світу, в авторських картинах світу окремих поетів і прозаїків.

Список використаних джерел:

1. Жайворонок В. Знаки української етнокультури : Словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 703 с.
2. Новак О. М. Семантична структура лексем-когнатів ВОЛЯ/ ВОЉА в українській та сербській мовах. Слов'янський збірник. Вип. 23. Одеса: ФОП «OLEDAT ТЕС», 2019. с. 50-58.
3. Оташевіћ Ђ. Фразеолошки речник српског језика. Око 25 000 чл. Нови Сад : Прометеј, 2012. 1045 с.
4. Старославянский словарь (по рукописям X–XI веков). [ред. Р. М. Цейтлин, Р. Вечерка, Э. Благова]. М. : Русский язык, 1994. 842 с.
5. Речник српскохрватског књижевног језика. Нови Сад–Загреб, 1967–1976. I–VI.
6. Словник української мови: в 11 томах. Том 2, 1971. с. 65. Електронний ресурс : <http://sum.in.ua/s/ghidnistj>
7. Філософський енциклопедичний словник. [ред. кол. : В. І. Шинкарук та ін.]. К. : Абрис, 2002. 743 с.
8. Фразеологічний словник української мови – до 2000 сталих виразів. Електронний ресурс : <http://svitslova.com/idioms-dictionary.html>

Шевчук О. В.
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології та лінгводидактики
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна

**РОЗПОДІЛ КОНЦЕПТІВ ЗА ПАРАМЕТРАМИ
СУБ'ЄКТІВ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ
У РОМАНІ «ЗЕЛЕНА МИЛЯ» СТІВЕНА КІНГА**

Актуальність дослідження полягає в тому, що поняття змістової структури концепту видається не просто релевантним, а й актуальним на тлі здобутків когнітивної лінгвістики початку ХХІ століття. За визначенням К. с. Беломоїної «структура концепту включає, крім смислового змісту, ще й оцінку, ставлення людини до того чи іншого відображуваного об'єкта та інші компоненти: загальнолюдський, або універсальний [1, с. 276].

Мета дослідження : проаналізувати розподіл концептів за параметрами суб'єктів концептуалізації у романі «Зелена миля» с. Кінга на прикладі концепту «crime».

У своєму дослідженні ми використовували методика структурування концепту К.Ю. Голобородько [2, с. 25]. Основні методи та прийоми дослідження змісту і структури концептів наступні : 1) визначення ключового слова, що представляє концепт у мові; 2) побудова та аналіз семантики ключового слова, яке вербалізує концепт у мові, 3) аналіз лексичної сполучуваності ключового слова.

Наведемо приклад дослідження структури найбільш репрезентативного в кількісній реалізації концепту «злочин» в романі с. Кінга «Зелена миля».

Структура концепту «злочин» в романі Стівена Кінга «Зелена миля»

THE ACTION	THE DOER OF THE ACTION	THE RESULT OF THE ACTION
KILL	KILLER	EXECUTION
CRIME	CRIMINALS	SENTENCE
MURDER	MURDERER	CONDEMN
RAPE	RAPIST	IMPRISONMENT
STRANGLE	_____	ELECTRIC CHAIR/ ARREST
ROBBERY	ROBBER	JAIL
ARSONATION	ARSONIST	PRISON

Перша складова концепту «crime» the action структурується за допомогою наступних субскладових : *kill, crime, murder, rape, strangle, robbery, arsonation*.

В романі с. Кінга наявні наступні приклади субскладових:

Субскладова **kill** :

KILL УБИВАТИ (ВБИВАТИ) – Позбавляти життя (ударом чого-небудь, вогнепальною або холодною зброєю і т. ін.); умертвляти.

Субскладова **crime** :

CRIME (ЗЛОЧИН) – Суспільно небезпечна дія (або бездіяльність), що чинить, заподіює зло людям.

Субскладова **murder** :

MURDER (УБІВСТВО,ВБІВСТВО) – Насильницьке позбавлення життя як карний злочин.

Субскладова **rape** :

RAPE (ЗІВАЛТУВАННЯ) – Дія за значенням звалтувати.

Субскладова **strangle** :

STRANGLE (ЗАДУШЕННЯ) – Дія за знач. задушити.

Субскладова **robbery** :

ROBBERY (КРАДІЖ) – Таємне привласнення чужих речей, грошей і т. ін.; злочинство.

Субскладова **arsonation** :

ARSONATION (ПІДПАЛ) – Дія за значенням підпалювати, підпалити.

Друга складова дії концепту «crime» the doer of the action тобто виконавець – за допомогою наступних субскладових: *killer, criminal, murderer, rapist, robber, arsonist*.

Субскладова **killer** :

KILLER (УБІВЦЯ,ВБІВЦЯ) – Той, хто вбив кого-небудь.

Субскладова **criminal** :

CRIMINAL (ЗЛОЧІНЕЦЬ) – Особа, що учинила злочин.

Субскладова **murderer** :

MURDERER (ДУШОГҀБ) – Злочинець, який вдається до вбивства, розбою, лиходійства.

Субскладова **rapist** :

RAPIST (ІВАЛТІВНІК) – Той, хто твалтує.

Субскладова **robber** :

ROBBER (ГРАБІЖНИК) – Той, хто грабує.

Субскладова **arsonist** :

ARSONIST (ПАЛІЙ) – Той, хто зробив підпал.

Третя складова концепту «crime» the result of the action (наслідки злочину) втілюється за допомогою наступних складових: *arrest, imprisonment, execution, sentence, condemn, electric chair, jail, prison*.

Субскладова **execution** :

EXECUTION (СТРАТА) – Вища міра покарання – позбавлення життя.

Субскладова **sentence** :

SENTENCE (ПРИСУД) – Ухвала суду про винність або невинність підсудного; вирок.

Субскладова **condemn** :

CONDEMN (ЗАСУДЖУВАТИ, ЗАСУДИТИ) – Визнаючи когось винним, встановлювати йому якунебудь міру покарання.

Субскладова **imprisonment** :

IMPRISONMENT (АРЕШТ) – Позбавлення волі, взяття під варту кого-небудь.

Субскладова **electric chair** :

ELECTRIC CHAIR (ЕЛЕКТРИЧНИЙ СТИЛЕЦЬ) – Знаряддя страти в США.

Субскладова **jail** :

JAIL (В'ЯЗНІЦЯ) – Приміщення, де тримають в'язнів.

Субскладова **prison** :

PRISON (ТЮРМА) – Місце ув'язнення, будівля, де перебувають особи, засуджені до позбавлення волі або які знаходяться під судовим слідством.

Субскладова **arrest** :

ARREST (АРЕШТ) – Позбавлення волі, взяття під варту когонебудь.

Отже, маємо зробити висновок, що найбільш репрезентативним серед інших концептів в романі с. Кінга «Зелена миля» є концепт «злочин» згідно параметрів суб'єктів концептуалізації, тому що він тісно пов'язаний із кримінальною діяльністю людини та її наслідками, тобто, втілюється принцип антропоцентризму.

Список використаних джерел:

1. Беломоїна К. с. Ціннісні концепти у сучасній медіа культурі / К. С. Беломоїна // Учені записки Тавричного національного університета ім. В. І. Вернадського – Серія: Філософія. Культурологія. Політологія. Соціологія. – Том 24 (63). – № 1-2 – 2014.– с. 275-282.
2. Голобородько К.Ю. Лінгвістичний статус концепту / К.Ю. Голобородько – Х.: ХДПУ ім. Г.С. Сковороди, 2008 – 392 с.

НОТАТКИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ»

12–13 листопада 2021 р.

м. Львів

Видавник – «Наукова філологічна організація «ЛОГОС»

Адреса кореспонденції: 79000, м. Львів, а/с 6153

Електронна пошта: events@logos.lviv.ua

www.logos.lviv.ua, Т: +38 050 824 76 91

Підписано до друку 15.11.2021 р. Здано до друку 16.11.2021 р.

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 8,83.

Тираж 100 прим. Зам. № 1611-21.